

Arist von Schlippe / Jochen Schweitzer

Sistemik Terapi ve Danışma Ders Kitabı Temel Bilgiler I

Çeviren: Prof. Dr. Turan Akbaş

Arist von Schlippe - Jochen Schweitzer

Çeviren: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

SİSTEMİK TERAPİ VE DANIŞMA DERS KİTABI I
Temel Bilgiler

ISBN 978-625-7880-10-7

Kitabın orijinal adı: Lehrbuch der systemischen Therapie und Beratung I

Das Grundlagenwissen

Baskı sayısı: 2. Baskı

ISBN: 978-3-525-40185-9

Vandenhoeck & Ruprecht

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Mayıs 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

İÇİNDEKİLER

Ön Söz (Yazarlar)	ix
Ön Söz (Helm Stierlinin)	xiii
Ön Söz (Eia Asen – İngiltere)	xv
Ön Söz (Annette Kreuz – İspanya)	xix
Ön Söz (Zhao Xudong – Çin)	xxi
Ön Söz (Çevirenin)	xxvii
I Sistemik terapi ve danışmanlığın gelişimi.....	1
1 Aile uygulamalarının (setlerinin) keşfi.....	5
1.1 Psikoanaliz'den Çok Kuşaklı Terapiye	8
1.2 Human–Potansiyel–Yaklaşımından büyüme odaklı Aile Terapisine.....	12
1.3 Davranışçı Terapiden Bilişsel Davranışçı Terapiye.....	13
2 Sistem olarak aile: Birinci dereceden Sibernetik ve Direktif müdahaleler	16
2.1 “Zihinsel Araştırma Enstitüsü (Mental Research Institute)”	16
2.2 Yapısal Aile Terapisi.....	17
2.3 Stratejik Aile Terapisi	19
2.4 Erken dönem Milan Modeli	21
3 Sosyal Yapı Olarak Sistemler: Öyküler, İşbirliği ve Öz Referans.....	25
3.1 Gözlemcinin Keşfi: Sistemik–Yapılandırmacı Terapi.....	26
3.2 Problemler yerine Çözümler: Çözüm Odaklı ve hipnosistemik Kısa Süreli Terapiler.....	27
3.3 Konuşma olarak Etkileşim: Öykü ve Diyalojsal Terapi.....	31
3.4 Müdahale yerine İş Birliği: Yansıtıcı Takım	35

4	Daha Yeni Gelişmeler.....	35
4.1	Kendi ve Başkaların duygularını anlamak: Bağlanma, Duygu, Zihinselleştirme	36
4.2	Ekosistemsel Tedaviler: Sosyal Temelli, Multisistemik ve Toplum Yönelimli.....	38
4.3	Gandhi, Bateson ile karşılaşır: Şiddetten Arınmış Direnme ve Ebeveyn Koçluğu.....	40
4.4	Ayrımlaşma/Özgürleşme Umudu ve El İşi Arasında: Dizilim Çalışması.....	42
4.5	Metod valizini kullanmak: Sistemik terapide integrasyon.....	47
5	Psikoterapinin Ötesinde Sistemik Uygulamalar	50
5.1	İş Sistemleri: Koçluk ve Örgütsel Danışmanlığa Giden Yol	50
5.2	Öğrenme Bağlamları: Sistemik Pedagoji	53
5.3	Terapi ve Danışmadan Daha Fazlası: Sistemik Sosyal Hizmet ..	56
5.4	Kimse Tek Başına Hasta Değildir: Sağlık Alanında Sistemik Yaklaşımlar	58
II	Uygulamacılar İçin Sistem Kuramı.....	59
6	Sistemler	61
6.1	“You can’t kiss a system”(Bir sistemi öpemezsin)” veya aslında bir sistem nedir?	61
6.2	Sistemik kuramsal dalgalar hakkında kısa bir hikaye	64
6.3	Ruhun Ekolojisi: Gregory Bateson	68
6.4	Birinci Düzendan Sibernetik: Alt Sistemler, Sınırlar, Kurallar ve İlişki Modelleri.....	73
6.5	Düzen ve Kaos: Disipatif Yapılar, Sinerji ve Dinamik Sistemler Kuramı	77
6.6	Birey odaklı sistem kuramı	79
6.7	Yaşam kendisini nasıl yaratır: Otopoetik sistemler kuramı.....	83
6.8	Yapı taşı olarak iletişim: Sosyal sistemler kuramı	86
6.9	Radikal yapısalcılık ve sosyal yapılandırmacılık arasında ortak bir dünya yaratmak.....	92
6.10	Büyük tasarımların sonu: Postmodern Filozofiler.....	97
6.11	21. Yüzyılın Başlarında Sistemik Düşünme.....	100

7	Sosyal Sistemler: Aileler, Kurumlar, İş Birlikleri ve Ağlar.....	101
7.1	Sosyal sistem tipleri.....	102
7.2	Aile	103
7.3	Kurumlar.....	107
7.4	Ağlar ve İş Birlikleri.....	113
8	Gerçeklik, Sebep ve Sosyal Gerçekliği Üretme.....	118
8.1	Realite: Ne gerçektir?	118
8.2	Nedensellik: Ne, neyi oluşturur?	121
8.3	İnsanlar sosyal gerçekliği nasıl oluşturur?	124
9	Topluluk Performansı Olarak Problem	130
9.1	Problem Odaklı Sistemler.....	130
9.2	Bir Problem Nedir?	131
9.3	Problemler nasıl oluşturulur?	134
9.4	Problemler faydalı olabilir mi?	135
9.5	Problem olarak Hastalık	137
9.6	Teşhis Koyma: Ne için teşhis konulur?	139
9.7	Bir problemi nasıl kronikleştiririz? Bir Kılavuz.....	141
III	Uygulama: Temeller	145
10	Sosyal Sistemler ile Çalışmalar İçin Bir Harita	147
10.1	Zaman: Kendimizi nasıl koordine ediyoruz?.....	149
10.2	Mekan: Bizim birbirimize karşı nasıl durduğumuz.....	158
10.3	Enerji ve Bilgi: Bizi tetikleyen ve devam etmemizi sağlayan nedir?	162
10.4	Etkililik: Bir şeye nasıl ulaşırız.....	163
10.5	Anlam: Olmak istediklerimizi nasıl oluru?	164
10.6	Duygular: Bizi bağlayanlar	169
11	Tutumlar.....	171
11.1	İş birliği ve ilişki	171
11.2	Olasılık alanını-mekanını büyütme.....	172
11.3	Anahtar Kelime olarak otonomi.....	173
11.4	Etiğin diğer Yanı: Engelleme ve Sınırlandırma	174
11.5	Hipotez kurma.....	176
11.6	Döngüsellik	177

11.7	Herkesin yanında eşit oranda olmaktan tarafsızlığa.....	177
11.8	Tarafsızlıktan Meraka.....	179
11.9	İnsanlara saygı duymak, Fikirlerle karşı saygı duymamak	179
11.10	Bir rahatsızlık verici ve uyarıcı olarak terapi	180
11.11	Güç kaynağı yönelimi, Çözüm odaklılık, Müşteri Odaklılığı.....	181
12	Sistemik Yetkinlik ve Terapötik İlişkisi	183
12.1	Terapi ve danışmanlığı başarılı kılan nedir?	184
12.2	Özün terapötik ilişki için kullanımı	186
12.3	İyi şeyler zaman ister	187
12.4	Görüşme Yönetim Becerileri.....	189
12.5	Çeşitliliğe saygı duymak: Kültüre duyarlı sistemik uygulamalar	190
12.6	Sezgi ve Doğaçlama: “doğru anı” kullanmak	192
IV	Uygulama: Yöntemler	195
13	Giriş: Bilgiyi Toplama ve Birleştirme	197
13.1	Joining: Tanıma, Görüşme Çerçevesini Yapılandırma, Güven Oluşturma	197
13.2	Her durumda hipotez kurulabilir: İlk izlenimleri işlemek.....	198
13.3	Sistemi görselleştirmek: Bilgi toplamak, yansıtmak, tartışmak	200
14	Contracting: Görevleri Netleştirmeye Yönelik Görüşme.....	207
14.1	Görev Netleştirilmesi.....	207
14.3	Formel ve büyük sistemlerde Contracting	213
14.4	Kendi isteğinin dışında: Gönülsüzlük ve Üçgen Sözleşmeleri..	215
14.5	Ne Zaman bitirilmeli? Sonucu açıklamalı	217
15	Sistemik Sorular.....	221
15.1	Döngüsel Sorgulama	223
15.2	Farklılıkları açıklayan soru şekilleri	227
15.3	Gerçeklik- ve Olası Yapılandırmalar.....	229
15.4	Problem- ve çözüm senaryoları.....	238
15.5	Problemlerin ve Yapım Söküm Sorunlarının Dışsallaştırılması	242
15.6	Terapötik İlişki Hakkında Dönüşlü Sorular	246

15.7	Genogram Görüşmesi ve Değişkenleri.....	247
15.8	“Daha Güzel Sorma”: Üslup ve Tutumsal Perspektifler	248
16	Sembolik–Eylem Odaklı Müdahale	252
16.1	İlişkileri mekansal anlama: Aile heykeli ile çalışma	252
16.2	Mekansal ilişkileri yeniden düzenleme: Aile ve organizasyon düzenlemeleri.....	257
16.3	Mantıksal olasılıkları sahneleme: Dizilimler	260
16.4	Zaman çizgisinde –ırmağında– seyahat etmek: Gelecekte bugüne geri bakmak.....	263
16.5	Koro: İnanç sistemlerini harekete geçirmek	264
16.6	Deneyimli Çalışma Dünyası: Takımlara, Organizasyonlara, Ağlara Müdahaleler	266
17	Duygular Üzerine Konuşmak.....	272
17.1	Güvenilir bir taban oluşturma: Bağlılık hakkında konuşma.....	273
17.2	“Ne düşündüğünü tahmin edebiliyorum...”: Beraber Zihinselleştirme	274
17.3	“Ayrıca, o zamanlar...”: hasarlı bağları tekrar pekiştirme	277
17.4	“Kendimi ... hissediyorum”: Duygu Odaklanması.....	278
18	Konuşmadan Önce ve Sonraki Yorumlar.....	281
18.1	Takdir, iltifat, Değerli çağrışım	281
18.2	Yeniden yorumlamak, Reframing.....	284
18.3	Bölme: Takım veya Terapist aynı fikirde değil.....	289
18.4	Metafor, benzer hikayeler, şakalar, karikatürler.....	290
18.5	Final Müdahale.....	293
18.6	Ritüeller.....	301
19	Yansıtıcı Ekip ve Yansıtıcı Pozisyon	307
19.1	Yansıtıcı Ekip: Hedef, Biçim ve Kurallar	307
19.2	Yansıtıcı Ekiple Çalışmanın Çeşitleri.....	312
19.3	Harici bir Ekip olmadan: Yansıtıcı Pozisyonlarla ilgili Oyun	313

V	Uygulama: Ayarlar	319
20	Sistemik Terapi Setleri	321
20.1	Bir ama buna rağmen daha fazlası: Sistemik Bireysel Terapi ...	322
20.2	Birbirine yeniden ilgili olmak: Çift terapisi	326
20.3	Ebeveynlik duruşunu güçlendirmek: Sistemik ebeveyn koçluğu	334
20.4	Hareketliliğe Geçiş: Aile terapisi.....	338
20.5	Açık alanlar: Çocuk ve ergen terapisi	345
20.6	İletişim mozaikleri oluşturma: grup terapisi ve aile rekonstrüksiyonu.....	354
20.7	Bir geçiş ritüeli olarak zaman aşımı: Yatılı Hasta Setleri	359
20.8	Sistemik Yansımalar: Vaka Süpervizyonu.....	362
21	Ekosistemik Müdahaleler.....	367
21.1	Herkes bir masada: aile yardımcı konferansları	368
21.2	Aile, Okul, Akranlar: Çok Sistemli Aile Terapisi	370
21.3	"İmdat, Geliyorlar!" Aile Terapisi ve Aile Yardımı Arama.....	371
21.4	Aileler birbirlerini tedavi eder: Çoklu aile terapisi	373
21.5	Ağ toplantıları, Topluluk oryantasyonu, İşbirliğine yönelik program planlama	375
22	İş Dünyasında Sistemik Danışma	377
22.1	İşe uygunluk: Bireysel yöneticilere koçluk yapma	378
22.2	Daha kolay işbirliği: Takım Danışmanlığı	385
22.3	Değişimin başlatılması: Örgütsel Danışmanlık.....	395
22.4	Ağlarda işbirliği: bölgesel işbirliği üzerine çalıştaylar	401
22.5	Navigasyon yardımıyla: sistemik olarak yansıtılan vaka yönetimi	403
22.6	Kuruma dışarıdan bakmak: Yansıma listesiyle ziyaretler.....	406
VI	Gelecekteki Müzik? Hakkında Henüz Yazmadıklarımız	409
	Literatür	413
	Dizin	452

Yazarların Ön Sözü

Bu kitabın amacı okuyucularına “Sistemik Terapi ve Danışmanlığı” açık ve somut bir şekilde açıklayarak okuyucuları bu konuya yakınlaştırmaktır.

Bu kitabın ilk basımı 1996 yılında yayımlanmıştır. Kitabın, özellikle uzun vadedeki başarısı bizi oldukça şaşırtmıştı. 2006 yılında “Das störungsspezifische Wissen (bozukluğa özgü bilgiler)” ismiyle kitabın ikinci cildini yayınladık, 2009 yılında yöntem bilgisi hakkında ön bilgi veren UTB-Cildi ile basılan “Systemische Interventionen (Sistemik Müdahaleler)” adlı kitap yayımlanmıştır. Şimdi ise 1996 yılında yayımlanan temel bilgiler kitabımızın yep yeni bir revizyonu ile karşınızdayız. Önceki kitabımız gibi bu kitabında iliyile karşılanacağını umuyoruz.

Bu kitap geniş çaplı ve güzel bir kapsayıcı kitap olmuştur. Yapılan değişiklikler, konunun ve yazarların gelişimini yansıtıyor. Son 16 yılda sistemik terapi ve danışmanlık herhangi bir “Paradigma değişimi” yaşamadı, ama onun yerine metodolijide ve görüşme biçimlerinde sayısız yenilikler geliştirildi. Yeni çalışma alanlarında denendi, yeni sorunlar için yeni yaklaşım şekilleri geliştirildi, Temel araştırma yöntemleri ve başka terapi-danışmanlık alanlarıyla ilgilendi ve en 90lı yılların başında biçimlendirici ve ağırlığı olan (bknz z. B. Grawe, 2005) terapi okullarını geride bırakmıştır.

Biz yazarlar için 1996 ve 2012 yılları arasındaki gelişmeler yeni çalışmalarımıza kaynak olarak dahil olmuştur. Birlikte 10 yıl boyunca “Diyalogda Piskoterapi” adlı dergimizde başka alanlardaki piskoterapi süreçleri ile bilgi alışverişinde bulunduk. Hem uzmanlar olarak hem de sistemik terapi ile ilgilenen iki ayrı sistemik profesyonel toplulukların iki başkanı olarak aşamalı bir şekilde “terapi politikası” hakkında aktif etkileşimde bulunduk. Biz özellikle aile işletmelerinde, hastahanelerde ve Sosyal hizmet veren kurumlarda; koçluk, takım ve organizasyon danışmanlığı alanlarında eskisinden daha güçlü bir şekilde çalıştık. Ayrıca uluslararası olarak daha öncesine göre daha aktif olduk.

Bu nedenle yeni baskısı için, kendimize ilk baskısının hedeflerinden daha öte hedefler belirledik. Bu baskıda daha geniş kapsamlı ve “bütünleştirilmiş” sistemik terapi ve danışmanlık sergilemek istiyoruz. Bu yüzden bizde tarihi bölümde onların 1980li yıllardan önceki “birinci düzen sibernetik” denen dönemdeki katılımlarını